

Kanat

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ TÜRK EDEBİYATI MERKEZİ HABER BÜLTENİ

BAHAR 2014 SAYI: 45

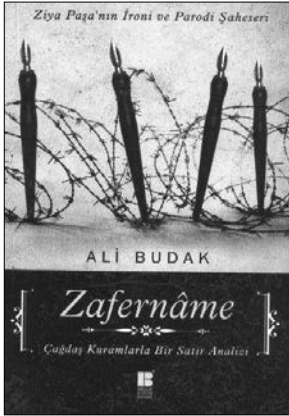

Bülent Ahmet Turan
bulent.turan@bilkent.edu.tr

ZİYA PAŞA'NIN İRONİ VE PARODİ ŞAHESERİ: ZAFERNÂME

Siyasal sorunların toplumu aşırı derecede sarstığı dönemlerde aydınların başvurduğu yöntemlerden birisi de düşüncelerini mizah ve hicivle dışa vurmalarıdır. Osmanlı Devleti'nin en buhranlı dönemi olan Tanzimat sırasında ve sonrasında da devlet adamlarının, bürokratların yaptıkları yanlışlar dikkat çekmiş, şairler tarafından eserlerinde eleştiri konusu yapılmıştır.

Ziya Paşa, Yunanistan'ın kurulmasından sonra Girit'teki gayrimüslimlerin Yunanistan'a bağlanmak için çıkardığı ayaklanmalar ertesinde Âli Paşa'nın Girit'e gidip ıslahatlarını beyan ettikten sonra Girit'e kısmi özerklik verilmesini, daha sonra da Girit'in Osmanlı'dan ayrılmasını mizahî bir dille "zafer" olarak değerlendirmiş, Âli Paşa'yı eleştirdiği eserine de "Zafername" adını vermiştir.

Yeditepe Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde doçent olarak görev yapan Dr. Ali Budak'ın kaleme aldığı *Zafername* başlıklı kitap, Türk düşünce tarihinde birçok kırılmayı birlikte getiren Tanzimat döneminin sıradışı yazarlarından Ziya Paşa'nın aynı adlı eserini daha iyi anlamaya yönelik bir çalışma. Bilge Kültür Sanat Yayınlarından çıkan

eser, "Ziya Paşa'nın İroni ve Parodi Şaheseri" üst başlığı ve "Çağdaş Kuramlarla Bir Satir Analizi" alt başlığıyla okuyucuya sunulmuştur (İstanbul 2013, 304 s.).

Giriş kısmında "satir" kavramı üzerinde genişçe bilgi verilip *Zafername*'nin satirle olan bağı irdelendikten sonra kitap yedi başlıktan oluşturulmuştur. İlk üç başlıkta, *Zafername*'yi oluşturan kaside, tahmis ve şerh bölümleri üzerinde durulmuş, içerik analizinin yansıra adı, yazarı, hedefi ve tarihi gibi alt başlıklarla anlatım detaylandırılmıştır. Diğer bölümlerde ise, kitabın temel iddiaları ele alınıp işlenmiş, Ziya Paşa'nın yenilik tutkusundan başlanarak, onun mizah ve hicivle olan bağına dikkat çekilmiştir. Çalışmanın merkezini beşinci bölüm oluşturmaktadır. Bu başlıkta, kinaye, anlam çarpıtmaları ve şahsi yorumlar bağlamında *Zafername*'nin ironik bir metin oluşu üzerinde durulmuştur. Altıncı bölümde eserin kaynakları ve parodik yapısı incelenirken, kitabın son başlığında Mihail Bakhtin'in edebiyat kuramı bağlamında *Zafername*'ye bakarak klasik metotların dışında ele almak amaçlanmıştır.

İncelediğimiz çalışmada, birçok kez okunan fakat her geri dönüşte yeni bir katmanı fark edilen bir mizah eserinin,

Budak'a verdiği heyecan dikkat çekmektedir. Bu da, mekanik olması biraz da zorunlu olan akademik üslubun yanında, okuyucuyu içine çeken bir dili beraberinde getirmiştir. Kitapta yazılanlar en genel anlamıyla iki grupta tasnif edilebilir: *Zafername*'nin Budak tarafından değerlendirildiği kısımlar ve bunu ispat etmek için verilen örnekler... Çalışma birkaç amaç üzerine yoğunlaşmaktadır. Bunlar; *Zafername*'nin mizahî, ironik ve parodik yapısıyla, eserin modern kuramlardan birisi olan Bakhtin'in eleştiri kuramıyla incelendiğinde nasıl bir sonuç vereceğidir. Çalışmasında, *Zafername*'nin şimdiye kadar üzerinde durulmamış olan kurgusunu da oldukça derin bir şekilde analiz eden Budak eserin katmanlarını okuyucu için teker teker açmayı amaçlamıştır.

Ali Budak

Eser'in en dikkat çekici yönü, Ziya Paşa ve *Zafername* bağlamında, Budak'ın Osmanlı'nın bu dönemine ait "mütehakkim" bürokratlarını, sansür gerçeğini, devrin karmaşık politik yapısını, devlet içerisindeki pek de temiz olmayan bazı ilişkileri de irdelemiş olmasıdır. Böylelikle okuyucu, dönemi ve Ziya Paşa'nın eserinde hangi saiklerle mizahî bir hiciv yoluna başvurduğunun cevabını da almıştır. Eser, dönemin gerçeklerine değinirken, Ziya Paşa'nın eserinde yer alan beyitlerden somut tarihin gerçekliğine doğu genişleyen bir yapı dikkat çekmektedir. Budak, *Zafername*'den aldığı bazı beyitlerin gerçekte tarihî bağlamda nasıl okunması gerektiği ve yazılış sebebi üzerinde de ayrıntılı bir şekilde durmuştur. Kısacası Ali Budak'ın *Zafername* üzerine yaptığı bu çalışma, hem klasik bağlamda eseri okumak isteyenlere kaynaklık etmesi, hem de esere farklı bakış açılarıyla yaklaşmak isteyen okuyucuya sıra dışı pencereler açması bakımından oldukça değerlidir diyebilirim.

Ziya Paşa

Öykü Özer
oyku@bilkent.edu.tr

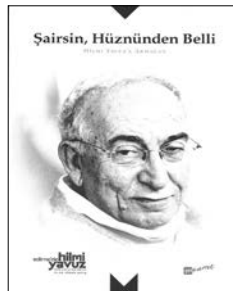
İKİ YENİ HİLMİ YAVUZ KİTABI

2007 senesinde, Hilmi Yavuz'un *Kayboluş Şiirleri* yayımlandığı sıralarda okuduğum her metne, Ahmet Hâşim'in deyişiyle söylemek gerekirse, son derece hoş şakıyan bir kuşun bu sesi nasıl çıkardığını anlamak için onun etini deşercesine soğukkanlı bir mesafeye bakmaya çalışıyordum. Ne var ki bu kitapta yer alan şu dizeler bu mesafeyi bir anda yok ediverdi: "Aynalara bata bata yaşadım ve hiç âşinâ olmadım hayata."

Bu dizelerin etkisinde kendimi, öğrencilerine her fırsatta metinleri yazarın değil metnin niyetini gözeterek okumalarını salık veren Hilmi Yavuz'un Bilkent Üniversitesindeki çalışma odasında, ona şu soruyu sorarken buldum: "Hocam, nasıl olur da sizin gibi hayatı seven, neşeli bir insan bu ağırlıkta dizeler yazabilir?"

Hayattayken hak ettiği saygı ve ilgiyi gören ender edebiyatçılardan olan Hilmi Yavuz hakkında son yıllarda yapılan çok sayıda yayına katılan iki yeni kitap, onun şiirine metin merkezli bakanların anlayabildiği ama onun şen sohbetine tanık olmuşlara biraz gizemli gelebilecek "hüzün" temasına odaklanıyor.

Oldukça genç bir yayınevi olan Meserret Yayınları'nın çıkardığı bu kitapların ikisinin de editörlüğünü Hilmi Yavuz'un yakın çevresinden, şair Ercan Yılmaz yapmış. *Şairsin, Hüznünden Belli* - Hilmi Yavuz'a Armağan, 11-12 Nisan 2014 tarihlerinde "Edirne'de Hilmi Yavuz, Hilmi Yavuz'da Edirne" başlığı altında gerçekleştirilen etkinlikte yapılan konuşmaların metinlerinden oluşuyor.

Şairsin, Hüznünden Belli, Ercan Yılmaz'ın dizelerle ördüğü Hilmi Yavuz şiirleri kronolojisiyle başlıyor. Hilmi Yavuz'un yaşamına yakından tanıklık eden kişilerin farklı bakış açılarını içeren kitap, okura hayli kuşatıcı bir Hilmi Yavuz portresi sunuyor. Örneğin Ali Hikmet Yavuz, şair bir baba olarak Hilmi Yavuz portresi çizirken, Ercan Yılmaz, Sartre'ın "Ya yaşamayı, ya anlatmayı seçmek gerekir" sözünden hareketle, hem yaşamayı, hem anlatmayı seçen bir şair olarak Hilmi Yavuz portresi sunuyor okura. Uzunca bir süredir Hilmi Yavuz'un asistanlığını yapan Sakine Korkmaz, genç bir entelektüel olarak ondan neler öğrendiğini içtenlik ve vefayla anlatırken, Hilmi Yavuz'u 30 seneden beri yakından tanıyan şair Vural Bahadır Bayrıl ondan bir şair olarak neler öğrenilebileceğini on başlık altında özetliyor. Keza bir başka şair, Aydın Afacan, Hilmi Yavuz'la yollarının sık sık kesiştiği "ontoloji sokağı"ni tasvir ederken, Fahri Tuna onu "hâce-i ekber", "dedebaba", "bilge", "hâfız", "muhabbet ustası" gibi sıfatlarla üzerinden anlatıyor. Öte yandan, merhum

şair Metin Altıok'un kızı Zeynep Altıok, "Hilmi ağbi" ve "şair babam" olarak hitap ettiği Hilmi Yavuz ile çocukluğuna uzanan yakın ilişkisini son derece samimi ve dokunaklı bir dille anlatıyor.

Şairsin, Hüznünden Belli'de elbette metin odaklı ve eleştirel yazılar da yer alıyor. Örneğin, Emrah Pelvanoğlu edebiyata metin merkezli okumalar yoluyla yaklaşmak gerektiğini savunan Hilmi Yavuz'un şiirleri hakkında yapılan analizlerin paradoksal olarak büyük ölçüde yine Hilmi Yavuz kaynaklı olduğunu fevkalade bir denemeyle ortaya koyuyor. Bahtiyar Aslan ise Heidegger'in "Her büyük şair, yalnız tek bir şiirden çıkışla şiir yaratır" savı dolayımında Hilmi Yavuz'un şiirlerine ustalıkla bir şekilde yerleştirdiği göndermeleri bu "tek şiir"e uzanan yollar olarak ele alıyor. Korhan Altunay, merkezinde psikanalizde önemli bir kavram olan "ayna" imgesinin yer aldığı *Ayna Şiirleri*'ni psikanaliz açısından değerlendirirken, Behyan Kanter, *Yara Şiirleri*'ni beden toplumsallığı ve toplumun bedenselliği kavramları ekseninde okuyor ve Serhat Demirel de Hilmi Yavuz şiirini bireyselden toplumsala seyreden hüznün teması çerçevesinde ele alıyor.

Editörlüğünü yine Ercan Yılmaz'ın yaptığı ikinci kitap, *Bu Gece en Hüzünlü Şiirleri Yazabilirim*, Hilmi Yavuz'un Türkçeye kazandırdığı çeviri şiirlerden oluşuyor. Bu kitapta Hilmi Yavuz'un, hayatının farklı dönemlerinde Anna Ahmatova, Guillaume Apollinaire, W. H. Auden, René Char, Robert Densos, Federico Garcia Lorca, Henri Michaux, Pablo Neruda, Ezra Pound ve Jacques Prévert gibi büyük şairlerden yaptığı çevirileri yer alıyor.

Kitabın daha önce Cem Yayınevi'nden çıkan baskısına yazdığı ön sözde, "öteden beri şiirin çevrilemeyeceğini, çevrilirse onun 'başka bir şiir' olacağını" düşündüğünü ve bu nedenle çeviri şiirleri yazarının değil, çevirmenin adıyla anmayı tercih ettiğini ifade eden (5) Hilmi Yavuz'un (kendi tercih ettiği deyişle) "Türkçe söylediği" şiirler de onun bu savlarını kanıtlar nitelikte. Zira gerek Hilmi Yavuz'un şiir seçimlerine, gerekse bunları tercüme ediş biçimine bakıldığında, Hilmi Yavuz'un bu şiirleri (yine onun çok sevdiği bir başka ifadeyle söylemek gerekirse) "temellük" ettiğini görmek mümkün.

Bir başka deyişle, *Bu Gece en Hüzünlü Şiirleri Yazabilirim*'de yer alan bütün şiirlerde, Hilmi Yavuz'un İspanyol şair Juan Ramon Jimenez'den çevirdiği şu dizelerde olduğu gibi, kaynak metinlerin şairleri ile birlikte Hilmi Yavuz'u da okumak mümkün:

"Nasıldı ah ey tanrım, ah nasıl onlar / Ey durak bilmez düşün, ey yürek, hep yanılan / Meltem gibi bir esip durarak oyalanan Gelip geçici miydi, yoksa ilkyazlar kadar?[...] Sendeki değişimin dönüp hiçlik olması / Bellek o kör, kırgın, içe kapanık arı / Ne biçim aldığını bilemesem de sen, vardın" (40).

Gerek *Şairsin, Hüznünden Belli*, gerek *Bu Gece en Hüzünlü Şiirleri Yazabilirim* yaşayan en büyük şairlerden olan ve "hüzün" kadar, "ilkyazın" ve "belleğin" da şairi olan Hilmi Yavuz'un hayat ve şiir serüvenine ayna tutuyor.

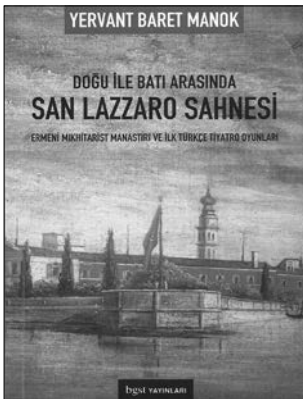

Murat Cankara
Murat.Cankara@ozyegin.edu.tr

OSMANLI ERMENİLERİ VE TÜRKİYE TİYATROSU

Geçtiğimiz birkaç yılda Türkiye tiyatrosu tarihi açısından heyecan verici bazı çalışmalar yayımlandı. Bu dikkate değer bir gelişme, zira tiyatro tarih yazımı uzun yıllardır Refik Ahmet Sevengil, Metin And gibi araştırmacıların sağladığı verilerden ve yorum çerçevesinden öteye geçemiyor, olduğu yerde debelenip duruyordu. Önümüzdeki kitaplar hem mevcut birikimin gözden geçirilmesi hem de sorgulanmadan tekrarlanıp duran bazı “bilinenlerin” somutlaştırılması için bir fırsat sunuyor.

Söz konusu kitaplardan ilki, araştırmacı Yervant Baret Manok’un bgst (Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu) tarafından yayınlanan *Doğu ile Batı arasında San Lazarro Sahnesi: Ermeni Mukhitarist Manastırı ve ilk Türkçe Tiyatro Oyunları* başlıklı çalışması (İstanbul 2012, 208 s.). Kitabın çevirmeni Mehmet Fatih Uslu. Manok’un yüksek lisans tezine dayanan bu çalışma, Türkçe tiyatronun tarihinin on dokuzuncu yüzyıl ortalarına değil, on sekizinci yüzyıl sonlarına kadar geriye gittiğini gösteriyor. Böylece Türk tiyatrosu tarihyazımının “Ermeni kökenli vatandaşlarımızın Türk tiyatrosuna katkıları” kekelemelerini nihayet aşabilmek için bir imkân elde etmiş oluyoruz. İşin en heyecan verici yanı ise kitabın sonunda üç tane oyunun transkripsiyonunun bulunması. Bu komedi metinleri, hem temsil ettikleri dilsel çeşitlilik ve çokkültürlülük hem de geleneksel Türk tiyatrosu başlığı altında toplanagelen meddah, karagöz ve ortaoyunu temsilleriyle tematik ve biçimsel ilişkileri nedeniyle son derece verimli çalışmalara davet çıkarıyor. Kitabın sonunda yer alan metinler Türkçenin toplumsal tarihi üzerine çalışanlar için de oldukça elverişli malzeme içeriyor.

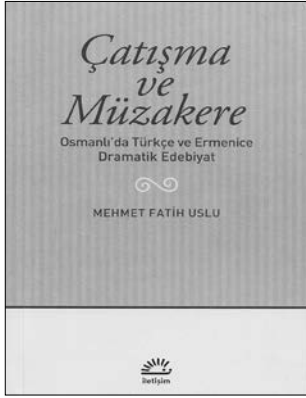
Baronyan Oyunları başlığını taşıyan ikinci kitap, Ermeni hiciv yazarı ve gazeteci Hagop Baronyan’ın (1843-1891) *Bağdasar Ağpar ve Haşmetlü Dilenciler* adlı iki oyununu içeriyor (İstanbul 2013, 308 s.). Edirne’de doğup büyüyen, ömrünün yaklaşık son otuz yılını İstanbul’da geçiren, sadece

Ermenice değil Osmanlıca da tiyatro dergisi çıkaran Baronyan’ın bu iki önemli metninden ilkinin Ermenice aslından Uslu çevirmiş. Aslında bir tiyatro metni olmayan ve Jack Antreassian’ın oyunlaştırdığı ikincisini İngilizceden çeviren ise Ayşan Sönmez. Adını ne yazık ki ancak Engin Alkan’ın İstanbul Şehir Tiyatroları’nda sahnelediği *Şark Dişçisi*’yle, yani ölümünün üzerinden yüz yirmi yıl geçtikten sonra Türkiyeli okura ve izleyiciye duyurabilen Baronyan’ın bu iki oyunu, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısındaki Osmanlı tiyatrosuna karşılaştırmalı bir yaklaşımı mümkün kılıyor. Yazarın dönemin matbuat dünyasına dair gözlemleri, modernleşmenin ve bir ölçüde kentleşmenin sonuçlarından duyduğu hoşnutsuzluk, ilerleme konusundaki şüpheciliği, kadın hareketinin ilk nüvelerine yaklaşımı, yeni bir hukuk dilinin ve bürokrasisinin oluşumunu sunuş biçimi, Müslüman/Türk yazarların aynı yıllarda kaleme aldıkları tiyatro metinlerine romanlarla birlikte ele alınmayı bekliyor.

Üçüncü ve son olarak da, Mehmet Fatih Uslu’nun 2011 yılında savunmuş olduğu doktora tezinden yola çıkarak yazdığı ve İletişim Yayınları tarafından yayımlanan *Çatışma ve Müzakere: Osmanlı’da Türkçe ve Ermenice Dramatik Edebiyat* başlıklı incelemesinden söz etmek gerekiyor (İstanbul 2014, 229 s.). Uslu, imparatorluk başkentindeki farklı etnik kimliklerin ürettiği tiyatroyu, “çatışma ve uzlaşmanın eş zamanlı işleyişini görebileceğimiz bir imkân” olarak ele alıyor ve on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında yazılmış Ermenice ve Türkçe oyunlar üzerinde yoğunlaşıyor. Türkçenin yanı sıra Ermenice, İngilizce ve İtalyanca kaynakların kullanıldığı çalışmada, Osmanlı’nın başlıca kent merkezlerinde modern tiyatronun nasıl şekillendiğinin kısa bir hikâyesini okumak mümkün. Ancak kitabın asıl önemli kısmı, melodram, tarihsel dram ve komedi üzerinden girilen tür tartışması. O yılların önde gelen Ermeni ve Müslüman/Türk yazarlarının oyunlarına referansla, dönemin bu popüler türlerinin mekanizmaları ve siyasî anlamları üzerine kafa yoruyor yazar. Biçimle ideoloji, tür seçimiyle siyasî talep arasında kurulan bu ilişki, Osmanlı tiyatrosu tarihyazımında bir ilk. Üstelik Ermenice dramatik edebiyat üzerine Türkçe yazılı bir kaynak olmadığı düşünülürse, *Çatışma ve*

Müzakere'nin ne kadar önemli bir girişim olduğu daha iyi anlaşılıyor.

Kitapta önce dışlayıcı ve diyaloga kapalı bir siyasetin melodramda nasıl ifade bulduğu gösteriliyor. Daha sonra, melodram özellikleri taşıyan ve çoğunlukla trajedi olma iddiasındaki tarihsel dramlar ele alınıyor. Bu metinler, trajik olmak şöyle dursun, tıpkı melodramlar gibi, ayrıştırıcı bir siyaseti yansıtıyorlar ve dahası, ulus-devletlere giden yolda millî kimlikleri kurmaya başlıyorlar. Son olarak, tekillik yerine çoğulluğu, çatışma yerine müzakereyi kucaklayan ve kamusal alandaki bir diyalog talebinin ifadesi olarak görülebilecek komediler geliyor. Burada, komedilerde ifadesini bulan müzakere talebiyle piyasanın uzlaştırıcılığı arasında bir paralellik kurulduğunu da belirtmek gerekir. Diğer bir deyişle Uslu, kitapta ele aldığı metinleri melodram ve komedi ya da tekil millî kimlik ve çoğul piyasa karşıtlığında değerlendiriyor.

Üç kitap birlikte ele alındığında, yalnızca tiyatroyun bu topraklardaki serüvenini değil, Osmanlı milletlerinin kültürel etkileşimi meselesini de yeniden değerlendirmemiz gerektiği ortaya çıkıyor. Tiyatro, aynı anda hem ortak hem de farklı dertleri ve talepleri olan bu çok kimlikli milletlerin birbirleriyle temas noktalarını belirleyebilmek için belki de en müsait “yer”. Mehmet Fatih Uslu, yazar ve çevirmen olarak, bir süredir unutulmaya yüz tutan ve tarihle edebiyat gibi “ciddi” disiplinlerin gerisinde kalan tiyatro çalışmalarının Osmanlı/Türk tarih yazımı açısından anlamlı olacak bir bakış açısıyla yeniden canlandırılması adına çok değerli bir katkıda bulunuyor. Aslında bu üç kitabı, bgst tarafından yayınlanan şu üç kitapla birlikte okumak yerinde olacaktır: Fırat Güllü'nün 2008 tarihli *Vartovyan Kumpanyası ve Yeni Osmanlılar: Osmanlıya Has Çokkültürlü bir Politik Tiyatro Girişimi*, Sarkis Tütüncüyan'ın [*Şarasan*] aynı tarihli (Ermenicesinin ilk basımı 1914) *Türkiye Ermenileri Sahnesi ve Çalışanları* ve Boğos Levon Zekyan'ın 2013 tarihli *Venedik'ten İstanbul'a Modern Ermeni Tiyatrosunun İlk Adımları: Ermeni Rönesansı ve Mukhitaristlerin Tiyatro Faaliyetleri* başlıklı çalışmaları. Son altı yılda yayımlanmış bu altı kitap birlikte bir bağlam oluşturuyorlar. Eh, iyi seçilmiş altı kitap da neresinden baksak bir syllabus eder.

Ahmet Barış Ekiz
ahmet.ekiz@bilkent.edu.tr

YARMAKAN - SEMİH TEZCAN'A ARMAĞAN

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Dergisi*, 2013 yılında çıkardığı 29. Sayısını, 70. doğum yıldönümünde “Semih Tezcan’a Armağan” olarak yayımladı. Adını, *Dîvânu Lûgat-it-Türk*'te *armağan* kelimesinin doğru (*esahh*) biçimi olarak verilen *yarmakan* kelimesinden alan bu *festschrift*'in editörlüğünü Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim üyesi Doç. Şaban Doğan yapmıştır. *Yarmakan*'da Semih Tezcan'ın yaşamı ve yayınları hakkında yazılarla ve meslektaş ve öğrencilerinin kendisine ithaf ettikleri makaleler yer almıştır. Başta Eski Uygurca ve Eski Uygur edebiyatı olmak üzere, Karahanlı ve Harezmi Türkçesi gibi Orta Asya İslamiyet döneminin erken yazı dilleri ve edebiyatları, Eski Anadolu Türkçesi ve edebiyatı, Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, etimoloji gibi Tezcan'ın araştırma alanlarıyla ilgili yazıların çoğunlukta olduğu bu yayında Türk edebiyatının Batı dillerine tercüme süreci, tarih, bilim ahlâkıyla ilgili konulara odaklanan makaleler de bulunmaktadır.

Yarmakan'da ilk olarak Semih Tezcan'ın, eşi Nuran Tezcan tarafından yazılmış kısa hayat öyküsü yer alıyor. Burada, Semih Hoca'nın Mersin Lisansından, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine, Doğu Berlin'deki Turfan Koleksiyonunda bulunan Eski Uygur yazmalar üzerine yaptığı çalışmalardan Şah döneminde katıldığı İran-Halacistan ekspedisyonlarına, 12 Eylül darbecileri tarafından “kamu yararına çalışan dernek” statüsüne 1983 yılında son verilmeden önce yıllarca çalıştığı “gerçek” Türk Dil Kurumu'ndaki görevlerinden Berlin-Brandenburg Bilimler Akademisi'nin Turfan Araştırmaları Projesi direktörlüğüne, Ankara Üniversitesinden Bamberg Üniversitesine uzanan akademik kariyeri, çeyrek yüzyıl Almanya'da süren öğretim ve araştırma hayatından sonra 2008'de Bilkent'e davet edildiği özetleniyor. Bu yazıyı, Semih Tezcan'ın yayınlarını listeleyen 17 sayfalık bir bibliyografya takip ediyor. Ardından, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde öğrencisi olduğu S. Tezcan'a dair anılarını kaleme aldığı yazıda Abdullah Bağdemir, hocanın bir akade-misyen olarak titiz ve eleştirel, bir meslektaş olarak da yardımsever karakterini vurguluyor. Tezcan'ın akademik kariyerine dair yazılardan sonra *Yarmakan*'da yer alan makalelerin yukarıda belirtilen

gruplandırmasında başta gelen, Eski Uygur edebiyatı ağırlıklı olmak üzere İslamiyet öncesi Orta Asya Türk edebiyatıdır. Eski Uygur edebiyatı sahasında çalışan araştırmacılardan biri olan Yukiyo Kasai, dergideki makalesinde, Turfan projesi kapsamında yayımladığı ünlü bir “Mahāyāna sutra” üzerine yazılmış eski Türkçe şerhlerden oluşan 48 fragmana ek olarak, Peter Zieme’nin bilgilendirmesi üzerine keşfettiği aynı esere yazılmış bir fragmanın yayımını gerçekleştiriyor. Masahiro Shōgaito ise yazısında Eski Uygurca “Abhidarma” metinlerini listeledikten sonra, Berlin-Brandenburg Akademisi’nde muhafaza edilen *Abhidarmakośa-kārikā*’ya yazılmış yorumları içeren bir fragmanın transkripsiyonunu, tercümesini ve yorumunu sunuyor. Bunların yanında Abdurishid Yakup, “Dharmaprabhāsa”ya övgü niteliğindeki Eski Uygurca nazım örneklerini biçim ve içerik yönünden tartışıp, bu şiirlerin İngilizce tercümesini verirken; Peter Zieme, Eski Uygur edebiyatında dindışı hikayeler ve atasözlerini içeren fragmanları ele alıyor. Eski Uygur edebiyatını konu alanların yanında Erhan Aydın’ın yazısı, Yenisey yazıtlarındaki kahramanlık tasvirlerini işliyor.

Karahanlı ve Harezmi edebiyatları üzerinde duran yazılar arasında ise, İ. Gülsel Sev’in *Nehcü’l-Ferâdis*’te “taki” kelimesinin işlevlerini tartışan yazısı ve Özen Yaylagül’ün söz edimleri kuramından yola çıkarak *Kutadgu Bilig*’deki edimsöz edimlerini ele alan makalesi yer alıyor.

Yarmakan’da, 14. ve 15. yüzyıllar Eski Anadolu ve Rumeli edebiyatı hakkında yazılmış makaleler arasında Robert Dankoff’un, al-Sa’labî’nin *Kısas al-anbiyâ* isimli eserinin 14. yüzyılda Anadolu’da gerçekleştirilmiş bir tercümesini, orijinaliyetle benzerlik ve ayrılıklarına yol açan etkenler yönünden tartıştığı yazısı öne çıkmaktadır. Dankoff, makaleye ismini veren yılanla (*al-’ayya*) cenneti (*al-canna*) karıştırma örneğinde olduğu gibi tercümanın Arapça metni okurken yaptığı hataların yanında ek açıklamalarla yaptığı genişletmelerin bu farklılaşmalara yol açtığını savunurken, 2003 yılında *Kısas-ı Enbiyâ*’nın yayımını gerçekleştiren editörlerin, metnin Arapça orijinalini göz önüne almamaları nedeniyle yaptıkları hatalara dikkat çekmektedir. Dankoff’un incelemesinin yanında, Melis Sezen Güneş’in 17. yüzyılda istinsah edilen Mehmed b. İskender El-Edirnevî’nin *Baytarnâme* isimli eserinde Eski Oğuzca dil özelliklerini aradığı yazısı; Şaban Doğan’ın *bahnâme* türü hakkında bilgi vererek 15. yüzyılda Musa bin Mesud tarafından Farsçadan tercüme edilen bir *bahnâme*yi konu alan incelemesi ve Sigrig Kleinmichel’in Süleyman Çelebi hakkında modern edebiyat tarihi yazıcılığının yorumlarını

eleştiren yazısı, Eski Anadolu ve Rumeli edebiyatı başlığı altında toplanabilecek diğer makalelerdir.

Dergide, Türkçenin tarihsel ve etimolojik sözlüğüne katkı olarak sınıflandırılabilir yazılar da yer alıyor. Hatice Şirin User, “kıyamet kop-mak” deyimini, Zafer Önler “abdal” kelimesini, Mehmet Kutalmış Orhon Türkçesinde “ne zaman” anlamındaki bir soru zarfı olan “kaçan” kelimesinin yapısını, Aslıhan Dinçer “kör-mek”, “bak-mak” ve “kara-mak” fiillerini, Marcel Erdal “-(y)Iver-mek” tezlilik fiilini, çağdaş ve tarihi dönemlerdeki biçim ve işlevleriyle ele alarak, bu ek ve kelimelerin Türkçenin tarihi süreci içerisinde yaşadığı anlam değişikliklerini belirlemeye çalışıyor. Süer Eker ise, Kazakça, Karakalpakça, Tatarca ve Nogayca gibi çağdaş Kıpçak dillerinde, Ana Türkçeden kalıntı aslı uzun ünlülerinin izlerini inceleyen, bir tarihsel fonoloji çalışması gerçekleştiriyor. Nogayca’yı konu edinen bir başka yazıda Ülkü Çelik Şavk, bugün Ankara çevresinde yaşayan Nogayları temel alarak, Türkiye

Nogaycasının ses özellikleri ve söz varlığı ortaya koyuyor. Son olarak bu başlık altına alınabilecek yazısında Abdullah Bağdemir, bugüne kadar Anadolu sahasında yazılmış Türkçe sözlüklere verilen adları ve ikincil adları listeliyor.

Bibliyografyada görüleceği üzere, Semih Tezcan’ın 2000’li yıllarda yaptığı yayınlarda öne çıkan bir konu olan Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi hakkında dergide üç makale yer almaktadır. Nuran Tezcan, *Seyahatnâme*’de yer alan Kos adasındaki “Hipokrat Çınarı” tasvirlerinin, gerçekteki “Hipokrat Çınarı”na dair bilgilerle olan uygunluğu üzerinden *Seyahatnâme*’deki bilgilerin doğruluğu ve

yanlışlığı sorununu inceliyor. Yahya Kemal Taştan ise, *Seyahatnâme*’de Hıristiyan geleneğine ait “Konstantin Bağışı” menkıbesinin yer almasından yola çıkarak Evliyâ Çelebi’de Batı kültürü tesirlerini ele alıyor. Taştan, bu Batı etkisi sorununu, Evliyâ’nın *İlahi Komediya*’yı okuma ihtimali ile sembolleştiriyor. Son olarak Yeliz Özey, Evliyâ’nın Çalikkavak’ta kendi başından geçen bir olay olarak anlattığı cadı hikayesini bağlamsal yönüyle tartışıyor.

Yukarıda öne çıkan konu başlıklarının yanında Türk edebiyatının Batı dillerine tercümesini gerçekleştiren ya da tercüme sürecini aktaran yazılar da dikkat çekmektedir. Dergide ilkini örnekleyen çalışma Talât Halman tarafından yapılmıştır. Halman, 16. yüzyıl şairlerinden Me’âlfî’nin kedisinin ölümü üzerine yazdığı “Mersiye-yi Gürbe yahut Hirre-nâme” başlıklı şiirinin İngilizce tercümesini sunmaktadır. Türk edebiyatının tercüme sürecini aktaran makale ise, Birinci Dünya Savaşı sonrası artan ilgi dolayısıyla Almanya’da modern Türk edebiyatı tercümeleri ve çalışmalarını inceleyen Klaus Kreiser’e

aittir. Bunların yanında modern Türk edebiyatının önemli isimlerinden Nazım Hikmet'i ele alan makalesinde Nilay Özer, mahkumların deneyimlerinden oluşan kolektif bir yapıt olarak değerlendirdiği *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nı, George Simmel'in "mübadele" kavramına başvurarak, hapisane ortamında bir değer üretme arzusu olma yönüyle incelemektedir.

Yarmakan'da Türk tarihinin iki kırılma noktasını odak alan makaleleri, Ahmet Yaşar Ocak'ın Türklerin İslam dinine girme süreci dair hâlen akademisyenler tarafından cevaplandırılmamış soru/sorunları sıraladığı yazısı ve Camilla Dawletschin-Linder'in, Türkiye'nin modernleşme sürecini ele alan Bernard Lewis'in klasik eseri *Modern Türkiye'nin Doğuşu*'nu (The Emergence of Modern Turkey) eleştirisi teşkil etmektedir.

Yarmakan'da yer bulan diğer makaleler arasında, Berlin-Branderburg Bilimler Akademisi'nden Desmond Durkin-Meisterernst'in, üzerinde çıplak bir figür tasviri ve yazı bulunan bir mühür baskısını, Soğdça bir yer adı için kanıt sunması özelliğiyle değerlendirdiği yazısı, 20. yüzyıl filozoflarından Ernst Bloch'un "Bilimde ve Dünyada Yanlılık" isimli makalesi üzerinden bilim ahlâkını ele alan Onur Bilge Kula'nın makalesi ve Mehmet Naci Önal ile Aslı Erten'in Türk halk kültüründe öte-dünya inancına dair pratikleri inceleyen çalışması sayılabilir.

Yarmakan, Semih Tezcan'ın öğrencilik döneminden Bamberg yıllarına, hayatından kesitler içeren bir fotoğraf albümüyle son bulmaktadır.

SEMİH TEZCAN'A YARMAKAN SUNUŞ TÖRENİ

Yarmakan – Semih Tezcan'a Armağan, 19 Şubat 2014'te Bilkent Üniversitesi Rektörlük konutunda yapılan bir törenle Prof. Semih Tezcan'a sunuldu. Törene, Bilkent mütevelli heyet başkanı Prof. Ali Doğramacı, Bilkent Edebiyat Fak. Dekanı Prof. Talat Halman, Abant İzzet Baysal Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Mehmet Kutalmış, her iki üniversiteden birçok öğretim üyesi, Semih Tezcan'ın eski ve yeni öğrencileri ve konuklar katıldılar, konuşmalar yaptılar.

Semih Tezcan'ı en yakından tanıyan bir bilim insanı olarak eşi Nuran Tezcan konuşmasında şunları da söyledi:

"Semih Tezcan, DTCF'de Türkolojinin anıt isimlerinden Saadet Çağatay'la, sonra Almanya'da Annemarie von Gabain ve Gerhard Doerfer'le çalışmış, o yıllarda Batı Almanya'dan Doğu Berlin'e gidip gelerek Alman Bilimler Akademisinde muhafaza edilen Eski Uygurca metinler üzerine doktorasını yazmıştı. Uygurca metinler! İki cam arasında saklanan yırtık kağıtlardan oluşan bir dil ve edebiyat dünyası. Peter Zieme ve Semih bir araya geldiklerinde günlerce bu yırtık kağıtların fotokopileri üzerinde, oku-

nan kelimelerden ve harflerden yırtık yerdeki harf ya da kelimeleri çıkarmaya çalışırlar..., çıkarırlar..., çıkmayanları da sökebilmek için günlerce, aylarca, yıllarca haberleşirler, hedefe doğru ilerlerlerdi.

1980'li yıllarda, işte bu nedenle, Semih Tezcan'ın türkolojiye olan katkılarında dolayı (!) Türkiye'de önce onun profesörlük başvurusunu reddettiler, sonra Diyarbakır'a sürdüler, daha sonra da sürgün süresini uzattılar.

Semih Tezcan, Bamberg Üniversitesinden davet aldı ve hayatımızın Almanya süreci başladı.

Türkiye'de bilimsellikten hamasete, şarlatanlığa kayması çok olay olan türkoloji gibi bir alanda bilimsel gerçekleri ödün vermeksizin söylemek, yazmak onun kişiliğinin vazgeçilmez ölçütüdür.

Turfan yazmalarından, Halaçça'ya, *Kutadgu Bilig*'den *Dede Korkut Oğuznameleri*'ne, Rabguzi'den, *Nehcülferâdis*'ten Evliya Çelebi'ye, Azerbaycan halk edebiyatından Nâzım Hikmet'e kadar kendini bütün Türk dilinden, Türk edebiyatından sorumlu hisseder.

Temeldeki bilgiyi arama tutkusu, en doğru bilgiyi ortaya koyma ilkesi onu Türkçeyi, Türkçenin tarihsel derinliklerinde arayan adam yapmıştır. Damarı yakalayınca kadar ayıklar, altını bulunca altının, altın olduğundan emin oluncaya kadar da kendini ve altını denetler..., çünkü çalışma odasında günlerce, aylarca, yıllarca araştırılıp, düşünüldüğü yeniden incelenip bilimsel gerçekliği saptanmış yayınlanmayı bekleyen daha onlarca makale dosyasını başka nasıl anlatabilirim..."

Bu dosyaların hepsini yayınlaman dileğiyle sevgili Semih Hoca!

Soldan sağa: Talat Halman, Nuran Tezcan, Semih Tezcan, Ali Doğramacı

Aslı Yerlikaya
ayerlikaya@bilkent.edu.tr

21 MART DÜNYA ŞİİR GÜNÜ

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi her yıl olduğu gibi bu yıl da 21 Mart Dünya Şiir gününü bir etkinlikle kutladı. Bu yılki etkinlikte, 1914 doğumlu üç modern Türk şairi –Fazıl Hüsni Dağlarca, Orhan Veli Kanık ve Oktay Rifat Horozcu– anıldılar. Üçü de dünya dillerine çevrilmiş olan bu şairlerimiz yaşamış olsalardı, bu yıl yüz yaşında olacaklardı.

Etkinliğin birinci bölümünde Türk Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Talat Halman, Fazıl Hüsni Dağlarca üzerine konuştu. Dağlarca'yı yakından tanımış olan Halman, şairle mektuplaşmalarını ve birlikte yaptıkları yolculukları anlattı. Dağlarca'nın yayınlanmış olan yüzden fazla kitabı ve en az on bin şiiriyle dünyanın en verimli şairlerinden biri olduğunu vurguladı. İnce duyguları dile getiren Dağlarca, aynı zamanda Türkiye'nin ve dünyanın büyük toplumsal sorunlarıyla ilgilenmiş, insanlığın geleceği, adalet, mutluluk, iyimserlik üzerine şiirlerde yazmıştır. Çocuklar için de aydınlıklarla dolu şiirler yazan şairin *Çocuk ve Allah* başlıklı kitabı benzersiz bir eserdir Halman'a göre, Nazım Hikmet şiiriyle bile boy ölçüşecek bir doruk oluşturmuştur Türk şiirinde. Coşkulu şiirlerin ustası olan şairinaruz vezniyle yazmış olduğu şiirleri de vardır. Modern Türk edebiyatında yalnızca şiir yazmış, şiirden başka hiçbir türde edebi eser vermemiş olan tek edebiyatçıdır Dağlarca.

Halman'ın Fazıl Hüsni Dağlarca hakkındaki konuşmasının ardından 2000 yılında Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü tarafından düzenlenen Dağlarca Sempozyumunda çekilmiş olan video kayıtlarından Dağlarca'nın görüntülerinin yer aldığı bir kısım gösterildi ve "Ağır Hasta" şiiri kendi sesinden dinletildi. Bundan sonra Halman, kendisinin Dağlarca'dan İngilizceye yaptığı çevirileri, Hilmi Yavuz da bu şiirlerin Türkçe asıllarını okudu. Şairin kendi sesinden kayıtların dinletilmesiyle bu bölüm sona erdi.

Etkinliğin ikinci bölümünde Türk Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi, ünlü şair Dr. h.c. Hilmi Yavuz, Türk şiirinde anlam konusu üzerinde çokça durulduğunu ve anlamın modern Türk şiirin konusu olması sorununa değindi. Tanzimat şiirinde, şiirde anlam konusunda herhangi bir tartışma olmamasına karşın sonraki dönemlerde, özellikle Ahmet Haşim şiirinde anlamın geriye itilmiş olduğuna dikkati çekti. Yavuz'a göre Haşim'in "Şiir Hakkından Bazı Mülâhazalar" başlıklı yazısı, modern Türk şiirinin manifestosu niteliğindedir. Orhan Veli şiiri ise, Ahmet Haşim şiirinden farklı olarak Tanzimat şiirinde olduğu gibi anlamı öne çıkarmış bir bakıma bu yaklaşımı restore etmiştir. "Garip" şiiri bu bakımdan ele alındığında aslında bunun, anlamı

apaçık biçimde verilmiş olanı "ironik" biçimde dile getirmiş "retorik" bir şiir olduğu görülmektedir. Tanzimat'ın cidiye aldığı konular "Garip" şiiriyle ironik bir biçimde ele alınmıştır. Tanzimat şiiri ciddi, "Garip" şiiri ise ironiktir ve her ikisi de lirik değildir. Ancak şunu da belirtmek gerekir: Bu, Orhan Veli'nin "Garip dönemi şiirleri" için geçerli bir yargıdır. Orhan Veli şiirinde poetik bir kopmadan da söz etmek mümkündür. Bu nedenle şairin anlamı öne çıkaran bir şiir yazmayı bırakıp lirik şiirler yazmaya başladığını görmezden gelmemek gerekir. Örneğin "Denizi Özleyenler İçin" şiiri lirik şiir olarak nitelendirilebilecek bir şiirdir. Hilmi Yavuz'un konuşmasının ardından Orhan Veli'nin kendisinin seslendirdiği bir "Karagöz muhaveresi" ve yine kendi sesinden kaydedilmiş şiirleri dinletildi. Daha sonra Zülfü Livaneli'nin Orhan Veli'nin bir şiirinden bestelediği "Gün Olur" parçası çalındı.

Hilmi Yavuz, Oktay Rifat Horozcu üzerine yaptığı konuşmaya Türk edebiyatında şiir formatını hiç değiştirmemiş bazı şairlerden bahsederek başladı. Örneğin Fazıl Hüsni Dağlarca bunlardan biriydi. Onun şiirinde herhangi bir dönüşüm ya da değişim söz konusu olmamıştı. Oktay Rifat şiiri ise, değişim ve dönüşüm barındırması açısından farklı bir şiirdi. Oktay Rifat, tıpkı Behçet Necatigil gibi, şiirinde dönüşümler ya da kopmalar bulunan bir şairdir. Yavuz'a göre Oktay Rifat şiirini üç ayrı evrede ele almak mümkündür: Bunlardan ilki "Garip evresi"dir. Bu evre, ikinci evreye adını verecek olan "Perçemli Sokak" a kadar sürdürülebilir. İki evre arasındaki fark, kelimelerle gösterenler arasındaki ilişkiler açısındandır. İlk evrede kelimeler gündelik hayattaki "nesne"leri göstermekteyken, bu evreden farklı olarak ikinci evrede, Oktay Rifat şiirindeki kelimeler, "nesne"leri değil "imge"leri göstermeye başlamıştır. Bu şiirler artık, meselesini imgesel olarak ortaya koyan şiirlerdir. Oktay Rifat'ın büyük şair olması ise 1970'ten sonradır. Şiirlerini bütünüyle değiştiren Oktay Rifat ustalığın verdiği rahatlıkla yeni arayışlar içine girmiştir. O artık dilin şairidir. Şiiri, zamana mecazla meydan okumaya başlamıştır. Şiirin bir mecaz işi olduğunu söylemek, şiirin bir dil meselesi olduğunu söylemektir. Başlangıçta, onun şiirinde kelimeler, nesnelere gönderme yaparken, daha sonra imgelere, en sonunda da mecaz yoluyla dilin kendisine gönderme yapmak için kullanılmıştır. Yavuz, kendi şiirinin tek düzeliğini ustalık sayan ve bunda ısrar eden şairlerin değil, kendi şiirini yeniden formatlayan şairlerin "sahih şair" olduğu kanısındadır. Oktay Rifat, Pazar Postası'nda yayınlanmış bir yazısında, "İkinci Yeni Şiiri"ni kendisinin başlattığını öne sürmüştü. Konuşmasının sonunda bu savı hatırlatan Yavuz, bunun doğru olmadığını, "İkinci Yeni Şiiri"nin Oktay Rifat'la değil, Cemal Süreya ile başlatılması gerektiğini söyledi. Etkinlik, Oktay Rifat'ın şiirlerinin okunmasının ardından şairin bestelenmiş olan bir şiirinin, "Kasımpaşa Kıyıları Tersane" başlıklı parçanın dinletilmesiyle sona erdi.

HASAN ÂLİ YÜCEL KOLEKSİYONU BİLKENT’TE

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana milli eğitim bakanlığı görevini en uzun süre ve en büyük başarılarla yapmış olan Hasan Âli Yücel’in koleksiyonu, ailesi tarafından Bilkent’e armağan olarak verildi. Koleksiyonda 7068 kitap, 827 dergi, 118 ayrı basım, 73 fotoğraf albümü yer almaktadır.

Bilkent Kütüphanesinin zemin katında 16 Mayıs 2014 günü yapılan bir törenle Yücel koleksiyonu genel kullanıma açıldı. Kütüphane müdürü Dr. David Thornton, Türkçe bir konuşma yaparak koleksiyonun Bilkent’e gelişinin hikâyesini anlattı.

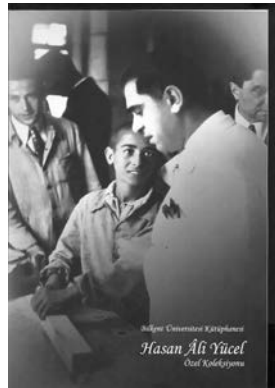
Yücel’in 1961’de vefatından sonra kızı Canan Eronat ile damadı Muammer Eronat, bu değerli mirası evlerinde büyük özenle korumuşlardı. Canan Eronat’ın 2012’de vefatı üzerine Yücel’in torunlarından Prof. Ali Eronat, Ahu Eronat ve Prof. Yeni Hasan Yücel, en elverişli mekânı arayarak Bilkent Kütüphanesini seçtiler. Bilkent Kütüphanesi, Halil İnalçık koleksiyonunun bitişiğindeki yeri Yücel koleksiyonuna tahsis etti. Birçok değişik dildeki 7 binden fazla kitabın yanı sıra, Cumhuriyet tarihimize ışık tutan binlerce fotoğraf da büyük değer taşımaktadır. Bu fotoğraflardan çok ilginç bir seçki, birkaç hafta, Bilkent Kütüphanesi Sanat Galerisinde sergilendi. Müdür Thornton, Müdür Yardımcısı Ebru Kaya ve kütüphanenin başka yetkilileri Yücel kitaplığının kullanıma hazırlanması için aylarca canla başla çalıştılar. Koleksiyonun

bütünlüğü bozulmadan güvenli olarak saklanması ve kullanılması böylelikle sağlanmış oldu.

Hasan Âli Yücel, Cumhuriyetimizin olağanüstü çalışkan ve verimli kültür önderlerinden biriydi. Mevlânâ ve Goethe hakkında da eserler vermiş olan bu şair- yazar-öğretmen kendi kişiliğinde sağlam bir Doğu-Batı sentezi gerçekleştirmişti. 7 yıl 7 ay 7 gün süren Milli Eğitim Bakanlığı

boyunca Köy Enstitülerinin kurulması, Halkevlerinin geliştirilmesi, Türkiye’nin UNESCO’ya girişi, ilköğretim seferberliği, Devlet Konservatuarının yaratılması, Tercüme Bürosunun açılması, Dünya klasiklerinin Türkçeye çevrilerek yayınlanması, Türk Ansiklopedisinin başlatılması, Üniversiteler Yasasının çıkartılması, Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesinin genişletilmesi gibi önemli hizmetlerde bulunmuşur.

16 Mayıs 2014’teki törende Bilkent Rektörü Prof. Abdullah Atalar ile İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Talât Halman, konuşmalarında Eronat Ailesine teşekkür ederken Hasan Âli Yücel’in kültür ve eğitim alanındaki hizmetlerini saygıyla andılar. Yücel Ailesi adına Prof. Ali Eronat, Yücel koleksiyonunun Bilkent yönetiminde bilime ve kültür tarihine kalıcı değerler katacağını vurgulayan bir teşekkür konuşması yaptı.

CUMHURİYET VE LİYAKAT NİŞANLARI

11 Haziran 2014’te Çankaya’da yapılan bir törenle Cumhurbaşkanı, İtalya’nın eski Ankara Büyükelçisi Carlo Marsili’ye Cumhuriyet Nişanı verdi. Çeşitli ülkelerde Türkiye üzerine, Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Tarihi, Türk Sanat Tarihi ve Türk Kültürü üzerine önemli çalışmalar yapmış 14 bilim insanına da Liyakat Nişanı verdi. Bunlar arasında beş türkolog Györy Hazai (Macaristan), Fehim Nametak (Bosna-Hersek), Dimitri Mihailoviç Nasilov (Rusya), Claudia Römer (Avusturya), Abdurişit Yakup (Çin Halk Cumhuriyeti – Almanya); altı tarihçi 5 tarihçi Feroz Ahmad (ABD), Evangelia Balta (Yunanistan), Suraiya Faroqi (Almanya), Cornell Fleischer (ABD), Tadashi Suzuki (Japonya), Abdelcelil Temimi (Tunus); iki sanat tarihçisi Machiel Kiel (Hollanda), Julian Raby (ABD) ve bir eğitimci Feridun Hamdullahpur (Kanada) bulunmaktaydı.

Törende, Chicago Üniversitesinden Prof. Cornell Fleischer, kendilerine liyakat nişanı verilen bilim insanları adına şu konuşmayı yaptı:

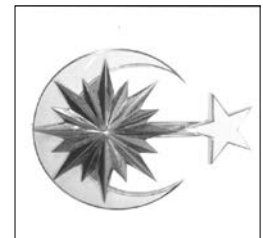
Sayın Cumhurbaşkanı, Saygıdeğer Meslektaşlar, Muhterem Misafirler,

Öncelikle beni bu nişana layık görmüş olduğunuz için teşekkürlerimi sunarım. Bu nişana layık görülen değerli meslektaşlarım adına konuşma şerefini bana verdiğiniz için ayrıca müteşekkirim. Bütün meslektaşların duygu ve düşüncelerine tek bir konuşmayla tercüman olmanın imkânsız olduğunun farkındayım. Bununla beraber en azından şunu söyleyebilirim: Hepimiz hayatımızın önemli bölümünü Türkiye ile, Türkçe ile ve Türkiyeli meslektaşlar ile hemhal olarak geçirdik. Kurduğumuz ilişkiler kariyerlerimize farklı bir heyecan ve motivasyon kattı, bizlere hem gurur hem de sevinç verdi. Bu tören de gösteriyor ki, en azından bizim mensup olduğumuz kuşaklar için, Türkiye ve Osmanlı çalışmaları artık uluslararası bir alan haline gelmiştir. Anadillerimiz ne olursa olsun Türkçe kişisel ve akademik ilişkilerde temel önemde, hatta tercih edilen bir araç olmuştur.

Bildiğim kadarıyla bu nişana layık görülen az sayıda Amerikalı’dan biriyim. Türkiye ve Osmanlı çalışmalarında Orta, Güneydoğu ve Batı Avrupa menşeli bilim insanlarının ağırlığı düşünüldüğünde Amerika doğumlu birinin bu nişanı alması belki biraz garip görülebilir. Bu garipliğe bir parça açıklama getirmek için izninizle yirminci yüzyıl tarihiyle içiçe geçen bir hikâye anlatmak istiyorum. İkinci Dünya Savaşı gazisi olan rahmetli babam, savaştaki tecrübelerinin etkisiyle bir Rusya ve Sovyet uzmanı olarak yetişmiş, sonra da diplomat olarak çalışmaya

Prof. Cornell Fleischer

Liyakat Nişanı

başlamıştı. Onun sayesinde Kahire ve Bağdat'ta çok mutlu bir çocukluk geçirdim; o yılların Kahire ve Bağdat'ı şimdiki hallerine nazaran çok daha mesut yerlerdi. Çocukluk yıllarımın etkisiyle Princeton Üniversitesi'ne Arapça ve Farsça okumaya gittim, daha sonra Kahire ve İran'da bulundum. Princeton'da kendisi de bir savaş gazisi olan, Farsça'yı da savaş yıllarında öğrenen hocam Martin Dickson ile tanıştım. Akademik hayata girmeye hem örnek bir insan hem de mükemmel bir âlim olan hocamın etkisiyle karar verdim. Martin Dickson'ın kendisi, İstanbul Üniversitesi'nde üç sene boyunca Zeki Velidi Togan'ın asistanlığını yapmıştı. Zeki Velidi, zamanında Başkırdestan Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanlığını yapmış, ondan önce de Petrograd'lı büyük Türkolog Vladimir Vasilievich Bartold'un en gözde öğrencisi olmuştu. Bartold ise Ekim Devrimi'nden sonra bir şekilde faaliyetlerine devam etmiş, Orta Asya'daki Müslüman toplulukların konuştuıkları dillere uygun alfabelerin geliştirilmesinde çalışmıştı. Benim kendi kariyerimden bahsederken içiçe geçen bu hayatlardan da bahsetmeyi önemli buluyorum.

Beni kırk yıl önce İstanbul'a gönderen insan Martin Dickson'dır. Yola çıkmadan önce de şunu söylemişti: "Eğer tam anlamıyla bir İslam tarihçisi olmak istiyorsan, hem *elsine-i selase*'yi, yani Arapça, Farsça ve Osmanlıca'yı, hem de bu dillerin arkasındaki kültürü ve tarihi muhakkak öğrenmelisin." İstanbul'daki ilk yıllarımda iki kişinin kıymetli dostluğundan ve öğütlerinden çok faydalandım: Andreas Tietze ve Bekir Kütükoğlu. Tietze yolun başındaki bir araştırmacıya yol göstermekte, zamanında Martin Dickson'la aynı evi paylaşmış olan Kütükoğlu ise genç bir tarihçinin ilgisini yeni kanallara yönlendirmekte çok maharetli insanlardı. Bu iki alim ve başkaları sayesinde dünyanın farklı yerlerindeki Osmanlı tarihçileri arasındaki münasebetlere ve sohbetlere dahil oldum, daha önceki kuşakların ciddi ve ahlaklı çalışma anlayışlarını yakından tanıdım. Bütün bunlar üzerimde önemli bir etki bıraktı. Bugün burada bu nişana layık görülen faaliyet, sadece tek bir kişinin başarısıyla sınırlı değil. Bu nişanı, bizden önce gelenlerin kurdukları ve geliştirdikleri, yüzyılları aşan ve farklı coğrafyalara yayılan bir zümrenin bir mensubu olarak, bu zümre adına da kabul etmek isterim.

Bugün burada bulunan meslektaşlar ve bugün aramızda olmayıp aklımızda, gönülümüzde olanlar adına, bizi bu şerefe layık gördüğü için Sayın Cumhurbaşkanı'na teşekkürlerimi sunarım.

Yunan Ulusal Araştırma Kurumundan Prof. Evangelia Balta'nın tören için hazırladığı konuşma:

Sayın Cumhurbaşkanım,
Hanımefendiler ve Beyefendiler,
Türkiye Cumhuriyetinin, Osmanlı Tarihi alanındaki çalışmaları dolayısıyla bir Yunanlıya bu ödülü vermesi beni çok duygulandırıyor.

İki ülkeyi de, Yunanistan'ı ve Türkiye'yi seviyorum.

Halklarını ayırmamayı, aynı derecede sevmeyi öğrendim. Hem annem, hem babam Anadolu mübadiliydi. Annem Kapadokyalıydı; bu ödülü bir hemşerimden alıyor olmam beni özellikle duygulandırıyor. Bu taltifle anam, babam ve atalarım, özellikle de okuyup "adam" olmamı isteyen Türkofon ninem Elisavet'in ruhu şad olmuştur.

Yakınlarımla tarihin, onların ve atalarının asırlarca yaşadıkları terk etmek zorunda kaldıkları ülkenin tarihine ilgi duyduğum için okuyup tarihçi oldum. 1980'lerde Yunanistan'da Osmanlı Tarihi kürsüsü olmadığı için lisans sonrası eğitimimi Paris'te sürdürdüm. O tarihten bugüne Yunanistan'da Osmanlı Tarihi alanındaki eğitim ve araştırmaları geliştirmeye, özellikle de Türk ve Yunan akademik camiaları arasında köprüler kurmaya çalıştım. Tek başıma yola çıktım; çabalarım bir şekilde başarıya ulaştıysa, bunu büyük oranda ilk adımlarımdan itibaren beni bir meslektaş ve bir ebeveyn özeniyle kucaklayan Halil Sahillioğlu ve Nejat Göyünç gibi değerli Türk tarihçilerinin desteğine borçluyum. Onlar, benim ahlaklı dostlarım, bilge hocalarımdı. Nur içinde yatsınlar. Bilimsel konularda düşüncelerini öğrenmek üzere hâlâ yanına gitmeye devam ettiğim, daima genç ve dinamik kalan Halil İnalıcık'ın teşviklerine, Mehmet Genç'in dostluğuna çok şey borçluyum.

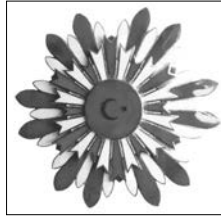
Geçen otuz yılda sağlam dostluklar kurdum. Yayıncılar, kitapçılar ve sahaflar ailem oldu. Zamanımın çoğunu genç meslektaşlarımla arşivlerde ve kütüphanelerde geçirdim, hâlâ da geçirmeye devam ediyorum. Dost, meslektaş ve çalışma arkadaşlarımla listesi oldukça uzun. Çok kişiye çok şey borçluyum. Başta bunca yıldır yazdıklarımı Türkçeye çeviren çevirmenim ve değerli dostum Ari Çokona' olmak üzere, Emine Erdoğan, Sibel Alptürk, Rasih Nuri İleri, Mihri Gürsoy ve çok erken kaybettiğimiz kardeşim Yücel Dağh'nın dostluk ve konukseverliğine minnettarım.

Osmanlı Tarihi çalışmaları son yıllarda hem Türkiye'de hem Yunanistanda çok gelişti. Osmanlı ve Türk tarihi üzerine çalışanlar, Ege'nin her iki tarafında da sayıca arttı. Genç tarihçilerin ülkelerimiz arasındaki trafiği hızlandı. Okumak, arşiv ve kütüphanelerde araştırma yapmak, konferans ve projelere katılmak üzere bir ülkeden diğerine gidip geliyorlar. Türk tarihçilerinin eserleri Yunancaya çevriliyor, Türk ve Yunanlı akademisyenlerin makaleleri her iki ülkede yayınlanıyor. Gelişmeler umut verici. Doğru yoldayız ve böyle devam edersek kazancımız büyük olacak.

Sayın Cumhurbaşkanım,
Bana bahsettiğiniz bu onur için çok teşekkür ederim. Türkiye Cumhuriyetinin çalışmalarımı takdir etmesiyle gururlandım ve çok duygulandım.

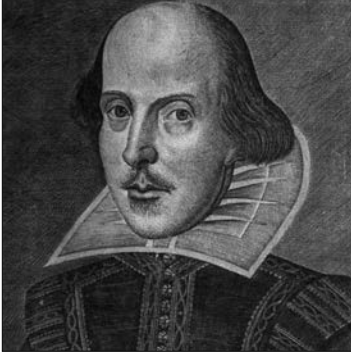

Prof. Evangelia Balta

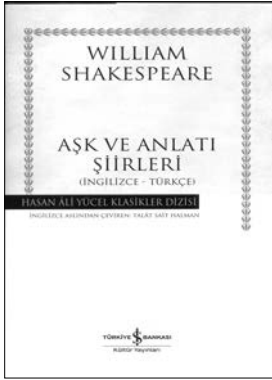

Cumhuriyet Nişanı

WILLIAM SHAKESPEARE'DEN YENİ ÇEVİRİLER

Dünyanın en ünlü yazarlarından William Shakespeare'in bugüne değin Türkçeye çevrilmemiş kimi eserleri Talât Sait Halman tarafından *Aşk ve Anlatı Şiirleri* başlığı altında çevrilerek Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisinde iki dilli olarak yayımlandı (İstanbul, Mayıs 2014, XLII + 195 s.). W. Shakespeare - Bütün Eserleri: 34. kitabının arka kapağında yazar ve çevirmen şöyle tanıtılmakta:

William Shakespeare (1564-1616): Oyunlarında insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazarın *Aşk ve Anlatı Şiirleri*'yle oyunları arasında söz, duygu, ruh, ihtiras, inanç bakımından çeşitli yakınlıklar bulunmaktadır. Bu şiirlerde de lirik cazibe, heyecanlı olaylar, sürükleyici yaşantılar, billur özdeyişler vardır, şairin anlatı ustalığına ve imge yaratıcılığına hayran olmamak, mekân, görüntü, doğa ve nesne betimlemelerini başarılı bulmamak mümkün değildir. "Venüs ile Adonis" güzellik tanrıçasının isteksiz bir genci baştan çıkarmak uğrunda ısrarlı çabalarının küçük bir mitolojik destanı, "Lükres'in İğfali" kocasına sadık soylu bir kadına şehvetten gözü dönmüş bir prensin tecavüzünün öyküsü, "Anka ile Kumru" felsefi ve vicdani gücü ağır basan bir "saf" şiir, "Bir Âşıkın Yakınması" sevgiye güvendiği için bir çapkının tuzağına düşen bir kadının haklı şikâyetidir. *Aşk ve Anlatı Şiirleri*'nde Shakespeare'in yazdığı sanılan "Coşkulu Yolcu" ve "Ölsem mi?" adlı şiirler de yer almaktadır.

Talât Sait Halman: 1953'ten beri süren akademik hayatında Columbia, Princeton, Pennsylvania üniversitelerinde öğretim üyesi, New York Üniversitesinde profesör ve Yakın Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölüm Başkanı olarak çalıştı. Şu sırada Bilkent Üniversitesi'nde İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı ve Türk Edebiyatı Bölümü Başkanı, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkan Vekili olarak görev yapmaktadır. Kültür Bakanı, Kültür Büyükelçisi, UNICEF Türkiye Milli Komitesi Başkanı, UNESCO Yönetim Kurulu Üyesi, ABD P.E.N Derneği Yönetim Kurulu Üyesi ve Journal of Literature Turkish Baş Editörü görevlerini de üstlenen Talât Sait Halman, Türkiye Bilimler Akademisi Hizmet Ödülü, Columbia Üniversitesi Thornton Wilder Çeviri Armağanı, Rockefeller Vakfı Bilimsel Araştırma Bursu, Dışişleri Bakanlığı Üstün Hizmet Ödülü, UNESCO Madalyası, Ankara ve Boğaziçi Üniversitelerinden fahri doktora, İngiltere'den "Sir" karşılığı "Knight Grand Cross" ile ödüllendirildi. Talât Sait Halman'ın 70 telif ve çeviri kitabı, 3 bin kadar makalesi, 5 bini aşkın şiir çevirisi bulunmaktadır.

Talât Sait Halman, 30 sayfalık "Sunuş" yazısında Türkiye'de yapılmış Shakespeare çevirileri ve çalışmaları üzerinde durduktan sonra İngilizce aslından çevirdiği eserlerin her biri üzerine bilgiler vermiş, bu arada kendi çevirisiyle ilgili açıklamalar da yapmıştır.

Kitabın içinde neler olduğunu aşağıda görebilirsiniz!

İçindekiler	
Sunuş	ix
Venus and Adonis (1593)	
Venüs ile Adonis	1
The Rape of Lucrece (1594)	
Lükres'in İğfali	53
The Phoenix and the Turtle (1601)	
Anka ile Kumru	124
A Lover's Complaint (1609)	
Bir Âşıkın Yakınması	129
Shakespeare'in Yazdığı Sanılan Şiirler	
The Passionate Pilgrim (1599)	
Coşkulu Yolcu	146
Shall I Die?	
Ölsem mi?	173
Kaynakça	184

KANAT

K a n a t	Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi Haber Bülteni Yaygın Süreli Yayın (yılıda 3 kez yayımlanan haber bülteni)
Yayın Sahibi	Bilkent Üniversitesi adına A. Kürşat Aydoğın
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	Semih Tezcan
Yardımcı Editörler	Nihan Simge Soyöz, Sevcin Tiftik
Dizgi	Sevcin Tiftik
Kapak Tasarımı	Nadir Çakır
Yönetim Yeri	Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Merkezi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Kat 2, No: 247-249, 06800 Bilkent, Ankara
İletişim	t: 0312 290 23 17 - 290 10 56 f: 0312 266 40 59 e: temerkez@bilkent.edu.tr www.kanat.bilkent.edu.tr
Baskı	Meteksan Matbaacılık ve Teknik Tic. A.Ş. Beytepe, No: 3, 06800 Ankara 0312 266 44 10